

Igor ȘEVCENCO,

master în drept, doctorand, lector universitar

al Catedrei „Drept public și securitatea frontierei” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

IMPACTUL MASS-MEDIA ÎN PROPAGAREA SEPARATISMULUI

*„Maselor li se poate acorda libertatea gândirii,
pentru că ele nu gândesc!”*

George Orwell

Rezumat

Constituind o amenințare majoră orientată către securitatea statelor lumii și a democrației acestora, separatismul rămâne o problemă actuală, care reprezintă un pericol major și în secolul XXI. În perioada contemporană asistăm zilnic la un război informațional, iar mesajele la care sunt expuși cetățenii precum și informația receptată provine din diferite medii care nu respectă întotdeauna principiul adevărului.

Realitatea ne demonstrează că în zonele în care izbucnesc focarele de separatism unele mijloace de informare nu sunt întotdeauna obiective și nu relatează evenimentele reale adevărate cu bună-credință, ci chiar manipulează și distorsionează adevărul.

Cuvinte-cheie: separatism, stat, mass-media, adevăr, manipulare.

Summary

Constituting a major threat to the world states security and their democracy, separatism remains an existing problem, which is a major danger in the 21st century. In contemporary times, we are witnessing, daily, a war of information and the messages exposed to citizens, as well as the perceived information comes from different backgrounds that do not always respect the principle of truth. The reality shows that in areas where outbreaks of separatism burst, some media means are not always objective and do not report the true real events honest, even it manipulate and distort the truth.

Keywords: separatism, media, truth, manipulation.

Încă din antichitate rețelele de comunicații au oferit oportunități pentru dezvoltări și inovări, furnizând noi structuri pentru diferite sisteme. Rețelele de comunicații au permis omenirii să depășească barierele spațiului și timpului, să acceseze și să deschidă noi frontiere de interacțiune umană și ingeniozitate. Dezvoltările din ultima decadă a secolului trecut au transformat deja societatea noastră sub multe aspecte, în special în ceea ce privește modul în care noi ne reprezentăm lumea în care noi trăim, relațiile interumane și intercomunitare, căile prin care putem dispune de o varietate de servicii.

În societatea contemporană mass-media joacă un rol foarte important în viața socială, devenind pe parcursul unei perioade o putere indispensabilă, cu un impact deosebit asupra societății. În unele lucrări de specialitate mass-media este considerată sinonimă cu noțiunea de „comunicare în masă”. Termenul „mass-media” s-a format prin sinteza dintre cuvântul anglo-saxon *mass*, cu sensul de

masă, căruia i s-a adăugat latinescul *media*, cu forma sa de plural însemnând mijloace. Cu ajutorul acestor mijloace, se stabilește o relație de comunicare între creatorul de mesaj și receptorul său.

Conceptul de comunicare în masă poate fi definit ca orice formă de comunicare în care mesajele, având un caracter public, se adresează unei largi audiențe, într-un mod indirect și unilateral, utilizându-se o tehnologie de difuzare. Conform dicționarului explicativ a limbii române, mass-media este definită ca fiind totalitatea mijloacelor tehnice de comunicare în masă a informațiilor (radio, televiziune, publicații, internet etc.) [1].

Printre funcțiile enumerate a mass-media putem evidenția:

a) funcția de informare – prin furnizarea informațiilor referitoare la faptele și situațiile ce se produc în societate, în special, a informațiilor relevante pentru sistemul democratic, vizând fenomenul participării civice, inovațiile și procesul schimbărilor, adaptarea la multitudinea circumstanțelor vieții sociale;

b) de corelare – prin oferirea comentariilor, criticilor și interpretării evenimentelor produse, contribuind astfel la procesele de socializare, la menținerea ordinii sociale, la dezvoltarea consensului și la acțiunea de integrare, ajutând la stabilirea relațiilor și la coordonarea numeroaselor activități sociale, economice și politice;

c) de mobilizare – prin oferirea mijloacelor necesare pentru o mobilizare largă a auditoriului, în vederea atingerii diverselor obiective politice, religioase și sociale [2, p. 34].

Prin dezvoltarea tehnologiei, modalitățile de transmitere a mesajelor s-au diversificat, astfel timpul dintre momentul aflării unei informații sau desfășurării unui eveniment și receptarea lor a ajuns să fie foarte scurt. Posibilitatea transiterii în direct captează atenția publicului și păstrează interesul, ajungându-se la o dependență de mijloace media. Chiar dacă este vorba despre televizor, radio sau internet, oamenii caută în permanent să-și satisfacă nevoia de informare.

Între separatism și mass-media este o strânsă legătură, ca rezultat al evoluției societății umane, îndeosebi în ultimul secol, în ceea ce privește progresul mijloacelor de comunicare în masă. Este foarte periculoasă relația dintre separatism și terorism cu mass-media, deoarece generează cele mai importante tehnici de manipulare a opiniei publice, de schimbare de atitudine, precum și de schimbare de atitudine și evocare a emoțiilor pozitive sau negative în rândul societății civile. De fapt s-a arătat cât de ușor se pot folosi separatiștii de mass-media pentru a-i determina pe consumatorii de media care fac parte din societate să își schimbe viziunile și percepțiile create.

Tendențele socio-economice internaționale și regionale duc la practica desființării graduale a granițelor dintre țări, însă un pericol iminent în multe țări ale lumii rămâne separatismul. Conform dicționarului explicativ, separatismul este definit ca o „tendență de separare, de disprindere dintr-un grup social; izolare, atitudine singuratică”. Sub aspect politic, el se exprimă prin revendicarea suveranității și independenței pentru o parte din teritoriul deosebit, de obicei, din punct de vedere etnic.

Separatismul contemporan se bazează pe aplicarea exagerată a principiului de autodeterminare, pretinzând că fiecare comunitate etnică sau națiune trebuie să dețină un teritoriu organizat în formă de stat. Cert este că astfel de tendințe vor continua să existe, iar pericolul lor este cu atât mai mare, cu cât grupurile care cer separarea devin din ce în ce mai violente și mai directe în lupta lor pentru independență. Conflictele din interiorul multor state sunt examinate prin prisma problemelor securității naționale, considerându-se unul dintre cele mai serioase pericole ale stabilității și ordinii interne. Din considerentele că conflictele interne devin obiectul neliniștii multor conducători de state, într-adevăr, specialiștii militari studiază componentele sistemului de apărare a statului contra acestor amenințări interne [3, p.11].

Firește, este important să menționăm și amenințările la adresa securității naționale a Republicii Moldova legate de Transnistria. Situația separatismului din raioanele de răsărit ale Republicii Moldova reprezintă o problemă din mai multe motive. Mai întâi, este pusă sub semnul întrebării însăși existența statului, cel care, de la independența sa, nu a avut control pe întregul său teritoriu, asupra întregii populații, iar structurile administrative centrale nu au ajuns și nu au fost relevante în regiunea separatistă. Riscurile legate de acest fenomen sunt cele ale transformării Republicii Moldova într-un stat slab sau chiar stat eșuat, fără posibilitatea de a exercita puterea și a administra teritoriul său [4, p.215].

Separatismul se manifestă în formă politică, acționând în special prin intermediul propagandei, ajutat de mijloacele de informare în masă, dar și în forme violente, utilizând forța armată sau mijloacele teroriste pentru a diviza statul. Formele de separatism apar în comunitățile în care un număr important de persoane dorește să obțină statut de majoritate dominantă, iar viitorii lideri separatiști doresc să se realizeze în calitate de lideri de stat. Pretendenții la funcția de lideri ai statului profită de apariția unui pretext pentru a amplifica nemulțumirea populației din regiune față de autoritățile centrale, bazându-se pe realități obiective, cum ar fi specificul istoric al regiunii, sau politica statului față de regiune și utilizând diferite metode de manipulare a opiniei publice, cea mai deasă fiind mijloacele de informare în masă. Asemenea acțiuni de regulă sunt realizate cu un suport financiar și moral din exterior, care vine doar pentru realizarea unor interese geopolitice proprii.

Mass-media ca produs al globalizării este una din principalele arme ale separatismului și terorismului, fiind folosită atât pentru a arăta vulnerabilitatea sistemului politic atacat, cât și pentru a propaga teroarea și frica în rândul cetățenilor, făcându-i a se îndoi de guvernanți și de securitatea pe care statul ar trebui să le asigure. Totodată, mass-media devine și canalul prin care separatiștii recrutează noi adepți, comunică între ei, dar și transmit mesaje lumii întregi, de cele mai multe ori pentru a-și îndreptăți acțiunile și faptele comise. În acest context putem afirma că mass-media are un impact profund nu doar asupra consumatorului, ci poate fi complice fenomenelor de separatism și terorism.

După cum am menționat, mass-media este o denumire generală a tuturor mijloacelor de comunicare în masă. Varietatea acestor mijloace, precum și dezvoltarea acestora, a dus la o răspândire pe scară largă a informației, și este

evident că această dezvoltare vine din dorința oamenilor de a fi informați. Formarea opiniei publice și menținerea comunicării între membrii acestor comunități, în continuă expansiune, au fost posibile prin introducerea și generalizarea mass-media, la început presa în masă, apoi fotografia, filmul, radioul și televiziunea, iar în prezent internetul. Este necesar de menționat că aceste mecanisme de informare în masă pot servi și ca mijloace de dezinformare, pentru că informația greșită poate ușor și rapid ajunge la societatea civilă. De exemplu, prin intermediul mass-media, anumite persoane sau instituții publice aflate în conflict își pot face publice opiniile, atragând simpatizanți de o parte sau de alta. Dacă acest conflict are la bază o problemă publică și dacă individul este interesat de aceasta, el va prelua orice informație primită din mass-media, și mediatizarea opiniilor poate genera și alte conflicte cum ar fi separatismul sau terorismul. De aici și se prezumă faptul că mass-media este cea mai bună cale de manipulare a indivizilor, și anume prin prezentarea repetată a unor idei, principii ori opinii, precum are și o contribuție puternică la crearea unor percepții noi la grupuri și mase de oameni.

Din păcate, conștientizăm că pe lângă un șir de avantaje pe care le posedă mass-media, mai sunt un șir de efecte negative sau neprevăzute ale mediatizării acțiunilor de separatism și terorism. În anumite cazuri, în funcție de anumite caracteristici precum specificul vârstei, apartenența la o anumită clasă socială, preferințele pentru anumite lucruri, mass-media poate aborda diferite tehnici de manipulare prin care să convingă masele să acționeze în modul dorit de acestea. Sarcina de bază a mijloacelor de informare în masă este de a aduce la cunoștința consumatorului evenimentele importante care au loc la nivel național și internațional.

Cu părere de rău, de multe ori mass-media în loc să promoveze democrația și spiritul liber, își arată zi de zi lacunele, punând în situație oamenii care sunt nevoiți să descopere singuri adevărul din imensitatea de informații pe care le privesc. Unele mijloace de informare în masă se transformă treptat într-un instrument de manipulare și îndoctrinare a indivizilor, iar cei ce o controlează doresc impunerea unor viziuni referitoare la diferite probleme cu orice preț. În acest context, datorită rolului important pe care îl au mijloacele mass-media în informarea populației despre actele de separatism și terorism, ar fi necesar existența unor instituții care ar monitoriza informația expusă publicului. Chibzuind asupra variantelor interpretării diferitor situații critice în mijloacele de informare în masă, unii autori menționează pe bună dreptate că în funcție de poziția și atitudinea jurnalistului față de cauză, activitatea sa poate servi sau la acutizarea conflictului și creșterea proporțiilor lui, sau poate contribui la căutarea căilor de soluționarea a acestuia[5, p.213].

Mijloacele de informare în masă au un impact exploziv în elucidarea focarelor de separatism, din simplul considerent că pot ușor manipula opinia publică. Putem afirma cu certitudine că opinia publică astăzi este modelată de mass-media, iar echilibrul dintre opinia autonomă și opiniile heteronome este garantat doar de o presă liberă.

Bibliografie:

1. Dicționarul explicativ al limbii române, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2012.
2. Moraru V., Mass-media vs politica, Centrul editorial al USM, Chișinău, 2001.
3. Verejan V., Trupele interne, structurile similare ale altor state în asigurarea securității interne a statului și premisele generale de perfecționare a metodelor de luptă contra terorismului, Conferința științifico-practică, Aplicarea tehnologiilor moderne în procesul de instruire a funcționarilor de poliție și ofițerilor trupelor de carabinieri în instituțiile de învățământ ale MAI privind prevenirea și contracararea terorismului.
4. Stamatina Ș., Tendințe, riscuri și amenințări la adresa securității naționale, Prevenirea și combaterea crimelor transnaționale: probleme teoretice și practice, Chișinău, 2005.
5. Gladchi G., Sâli V., Terorismul: studiu criminologic și juridico-penal, Chișinău, 2004.